

انقلاب اسلامی

ظهور بیداری اسلامی یا مدیریتی خارج از منطقه

سیدرضا صدر الحسینی

چکیده

انقلاب اسلامی با تکیه بر قدرت نرم خود که بر گرفته از اندیشه، فرهنگ و تفکر اصیل اسلامی است، تغییرات و تحولات اساسی در ساختار و کارکرد نظام بین‌الملل و رفتار ملت‌های جهان به وجود آورد؛ و با به چالش کشیدن نظام بین‌الملل و قواعد حاکم بر آن، نشان داد که قدرت‌های شرق و غرب هر دو در جهت تسلط بر ملت‌های جهان عمل کرده و ماهیت هر دوی آن‌ها سلطه‌جویانه و مادی‌گرایانه است.

انقلاب اسلامی با ترسیم مرز جدیدی که به تعبیر امام خمینی^(ره) مرز بین مستضعفان و مستکبران بود، 'جبهه‌ای جدید در برابر غرب و شرق ایجاد و سبب خیزش دوباره جنبش عدم تعهد و ملت‌های مستقل و نقش‌آفرینی آن‌ها در عرصه روابط بین‌الملل گردید.

انقلاب اسلامی توانست با ارایه الگوی عملی و نظری از جمهوری اسلامی و نیز ترغیب مسلمانان به هم‌گرایی و وحدت اسلامی، هویت سیاسی و دینی جدیدی بر اساس ارزش‌های دینی به مسلمانان ببخشد و با زنده نگه داشتن حضور مردم در عرصه‌های مختلف انقلاب، زمینه مشارکت و حق تعیین سرنوشت مردم را فراهم کند. پدیده انقلاب اسلامی پس از چند سده به شکل عملی و عینی، اسلام و جوامع اسلامی را از انزوا و سکون خارج کرد و مردم مسلمان منطقه را نسبت به حق و حقوق و توانایی‌های خود آگاه کرد و طلسم شکست‌ناپذیر بودن غول استبداد و

اختاپوس استعمار و امپریالیسم را ابطال نمود و بار دیگر «جسارت و اعتماد به نفس» را به ملت‌های مسلمان بازگرداند.

امروز امواج بیداری اسلامی به سرعت در حال پیشرفت در سراسر جهان بوده و ارزش‌های اسلامی در حال احیا می‌باشند. موج بیداری اسلامی باعث شکست سیاست‌های استعماری شده است و دشمنان سعی دارند تا با این موج عظیم که در سراسر دنیا فراگیر شده از هر راهی با به کار بستن حربه‌های گوناگون مقابله کنند. امام خمینی^(ره) در خصوص بیداری مسلمانان می‌فرماید: «معنی صدور انقلاب ما این است که همه ملت‌ها بیدار بشوند و همه دولت‌ها بیدار بشوند و خودشان را از این گرفتاری که دارند و از این تحت سلطه بودنی که هستند، نجات بدهند»^۲. مقام معظم رهبری در بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی^(ره) با تأکید بر این بیداری می‌فرماید: «بیداری عظیم اسلامی در شمال آفریقا و منطقه (خاورمیانه) حوادثی بسیار مهم و تاریخ سازند؛ حوادث مصر، تونس، لیبی، یمن و بحرین هر کدام حکم و تحلیل خود را دارد اما وقتی ملتی بیدار شد و احساس قدرت و توانایی یافت هیچ چیز مانع پیروزی او نخواهد شد».

معظم‌له افزودند: «نظام سلطه، شیطان بزرگ و صهیونیست‌های خون‌خوار، تلاش می‌کنند پیروزی نهایی ملت‌ها تحقق نیابد اما اگر ملت‌های بیدار شده به ندای قرآنی صبر و استقامت پایبند و به وعده‌های الهی مطمئن باشند، بدون تردید پیروز خواهند شد»^۳.

ما در این مقاله به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال هستیم که آیا تحولات اخیر در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران بوده یا متأثر از پروژه‌ای با مدیریت خارج از منطقه می‌باشد؟

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی ایران، جنبش‌های مردمی، بیداری اسلامی، نهضت‌های آزادی‌بخش، نظام سلطه، جهان اسلام.

❁ مقدمه

امام خمینی^(ره) برای نخستین‌بار توانست گفتمان بیداری اسلامی را عملیاتی کند. ایشان می‌فرماید: «از جانب من و همه ملت ایران به همه مسلمانان اطمینان

بدهید که جمهوری اسلامی ایران پشتیبان شما و حامی مبارزات و برنامه‌های اسلامی شماست و در هر سنگری علیه متجاوزان در کنار شما ایستاده است و از حقوق گذشته و امروز و آینده شما انشاءالله دفاع خواهد کرد و به آنان بگوید که اقتدار و اعتبار جمهوری اسلامی ایران متعلق به همه ملت‌های اسلامی است و دفاع از ملت قهرمان و دلاور ایران در حقیقت دفاع از همه ملت‌های تحت ستم است و ما با خواست خدا، دست تجاوز و ستم همه ستمگران را در کشورهای اسلامی می‌شکنیم و با صدور انقلابمان که در حقیقت صدور انقلاب راستین و بیان احکام محمدی (ص) است به سیطره و سلطه و ظلم جهان‌خواران خاتمه می‌دهیم و به یاری خدا راه را برای ظهور منجی مصلح کل و امامت مطلق حق، امام زمان (ارواحنا فداه) هموار می‌کنیم».^۴

نهضت‌های اسلامی و جریان‌های فعال متأثر از متن مردم جوامع اسلامی، شعائر و شعارهای انقلابی ایران مانند جهاد، شهادت و ایثار را به عنوان اصول اساسی مبارزاتی خود پذیرفتند. شعارهای «لا شرقیه و لا غربیه»، «الله اکبر»، «هیئات منا الذله»، «الموت لأمریکا و اسرائیل» و سایر شعارهای با صبغه مذهبی از جمله شعارهای صادراتی انقلاب اسلامی است که جنبش‌ها و جریان‌ها در تحرکات و راهپیمایی‌های خود همواره به آن تکیه می‌کنند.

بسیاری از حوادث بزرگ تاریخی، نه در ابعاد جغرافیایی و نقطه تولد خود می‌ایستند و نه از نظر زمان در ظرف زمانی محدودی متوقف می‌شوند. برخی از وقایع و حوادث از یک مکان شروع می‌شوند اما دامنه اثرگذاری و پیامدها و بازتاب‌های آن‌ها جهانی است.^۵

انقلاب اسلامی یکی از این حوادث است؛ امروز پس از گذشت سی و سه سال از انقلاب اسلامی شاهد حرکت‌هایی اعتراض‌آمیز در خاورمیانه هستیم که نشان می‌دهد انقلاب اسلامی ایران برای بسیاری از مردم جهان به عنوان منبعی الهام بخش تلقی شده است که موجب تجدید توان نهضت‌ها و جنبش‌های مردمی و اسلامی در این کشورها شده است.

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، نقطه عطف تاریخی و سرآغاز دوران جدیدی در تاریخ جهان است این انقلاب پایان دوران فرودستی و تحقیر شرق و دنیای اسلام در برابر استعمار و سلطه‌گری غرب و شروع بیداری، خودباوری و

بازگشت به خویشتن اسلامی مسلمانان بود. تا پیش از انقلاب اسلامی ایران، غرب، معیارها و ارزش‌های خود را جهان‌شمول و جهانی‌شده می‌دانست و هیچ نیروی مخالفی را در برابر خود نمی‌دید.^۷

در دوران سی و سه ساله که از عمر این انقلاب می‌گذرد نه تنها همه تلاش‌های غرب و هم‌پیمانان منطقه‌ای آن‌ها برای شکست و یا تغییر ماهیت و رفتار انقلاب و نظام برخاسته از آن در ایران، بی‌نتیجه ماند، بلکه علاوه بر تثبیت و نهادینه شدن آن در داخل کشور، آثار آن به خارج از مرزها کشیده شد و صدور انقلاب به معنای واقعی یعنی صدور مبانی فکری آن به واقعیت پیوسته است.^۸

بررسی پیامدها و تأثیرات انقلاب اسلامی ایران در مناطق و کشورهای مختلف در آفریقا، خاورمیانه و دیگر نقاط جهان در پیدایش جنبش‌های اسلامی و انقلاب و نظام‌های حکومتی جدید نیازمند تحقیق گسترده میدانی است اما آنچه نمی‌شود انکار نمود تأثیر انقلاب اسلامی و پیام‌های الهام‌بخش آن در تحولات اخیر جهان اسلام در خاورمیانه و

شمال آفریقا در چند ماه اخیر است.

موفقیت‌های چند ساله اخیر در فلسطین،

سودان، شمال آفریقا و

ناکامی آمریکا در عراق و افغانستان و شکست رژیم غاصب صهیونیستی در جنگ با حزب‌الله و حماس، جلوه‌هایی از نفوذ معنوی انقلاب اسلامی ایران را نمایان می‌سازد.

در ماه‌های اخیر جنبش‌های سیاسی اجتماعی مردم در تونس و مصر، تظاهرات میلیونی مردم در یمن، مقاومت دهها هزار نفر از مردم بحرین در مقابل تانک‌ها و سربازان اعزامی از عربستان سعودی و حرکت‌های تحول‌آفرین در بسیاری از کشورهای دیگر منطقه، چشم جهانیان را خیره و همه را دچار بهت و حیرت نموده است.

نهضت‌های اسلامی و جریان‌های فعال متأثر از متن مردم در جوامع اسلامی، شعارهای انقلابی ایران را به عنوان اصول اساسی مبارزاتی خود پذیرفتند.

آنچه مردم خاورمیانه و شمال آفریقا را برای حضور در صحنه امیدوار ساخته، مشاهده مقاومت مردم لبنان و فلسطین در برابر رژیم صهیونیستی و شکست هیمنه آمریکا و اروپا در عراق و افغانستان است که متأثر از انقلاب اسلامی است. گرچه این نهضت‌های مردمی هنوز در میانه راه هستند و تا دستیابی به یک انقلاب تمام عیار نیازمند طی مراحل دیگری می‌باشند، با این حال در مرحله کنونی نیز می‌توان آن‌ها را مورد مطالعه قرار داد و ویژگی‌های آن‌ها را برشماری کرد. می‌توان در پی بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های این نهضت‌ها با انقلاب اسلامی ایران برآمد؛ در این بخش به بررسی نهضت و انتفاضه در تونس و مصر و مقایسه با بعضی از جنبه‌ها در انقلاب اسلامی ایران می‌پردازیم:

❁ اشتراک در جبهه دشمنان:

۱. در برابر هر دو نهضت، نظام سلطه مرکب از آمریکا و هم‌پیمانان آن قرار دارند، به ویژه رژیم صهیونیستی بسیار نگران است و امنیت و حیات خود را در تهدید می‌بیند.^۹

❁ اشتراک در اهداف:

۱. سرنگونی نظام حاکم فاسد، ظالم و مستبد؛
۲. مخالفت با وابستگی حکومت به قدرت‌های سلطه‌گر جهانی؛
۳. تأمین عدالت اجتماعی و اقتصادی؛
۴. مشارکت مردم در تعیین حکومت.

❁ اشتراک در شیوه‌ها:

۱. روش اصلی انقلاب اسلامی ایران به صحنه آوردن مردم از همه صنوف، اقشار، جنسیت‌ها و سنین و برگزاری تظاهرات بزرگ مردمی و اعتصابات و دیگر اقدامات جمعی بود.
- در نهضت‌های تونس و مصر نیز شیوه اصلی تجمع مردم و اعلام مواضع خود است.
۲. حضور قشر جوان به عنوان نیروی محرک اصلی جنبش.

۳. استفاده از مساجد، فضاهای مذهبی و شعارهای اسلامی (الله اکبر و...).
۴. به کارگیری رسانه‌های عمومی برای فراخوانی مردم و ارتباطات نهضت.

وجود شباهت‌های بسیار، نمی‌تواند برخی تفاوت‌ها را از دیدها پنهان نماید از جمله:

۱. نداشتن رهبری واحد و متمرکز:

در نهضت‌های تونس و مصر فرد خاصی در رهبری و هدایت مردم، دارای نقش برجسته نبود و یک حزب، نهاد یا گروه اجتماعی خاص نیز مرکزیت و مرجعیت ندارد و گروه‌های متعدد سیاسی و موضوعی و اقشاری در آن نقش دارند.

۲. نداشتن طرح خاص برای نظام مورد نظر:

در ایران، مردم چشم‌انداز نظام و جمهوری اسلامی را ترسیم کرده و از آغاز اوج‌گیری انقلاب، همواره در شعارها و تجمعات و راهپیمایی‌ها خواسته و ایده‌آل مردم که همانا حاکمیت

قوانین الهی در چارچوب نظام اسلامی بود را فریاد می‌زدند، مردم تونس و مصر و دیگر کشورها از آزمون تاریخی و تجربه پردازش مردم ایران در به پیروزی رساندن انقلاب خود و حفاظت از دستاوردهای آن، می‌توانند بهره‌های زیادی ببرند و درس‌های آموختنی آن را بکار گیرند در تونس و مصر جنبه سلبی نهضت قوی و جنبه ایجابی آن ضعیف است، به عبارت دیگر سرنگونی نظام کنونی هدف روشن نهضت مردمی است، اما نظام جایگزین و ویژگی‌های آن چندان معلوم و روشن نیست و در صورت پیروزی نهایی، طرح‌های مختلف برای نوع و شکل حکومت آینده از جانب گروه‌های سیاسی مختلف ارائه خواهد شد.

درس‌هایی که این نهضت‌ها می‌توانند از انقلاب اسلامی ایران بیاموزند:

۱. ضرورت ایجاد مرکزیت واحد برای تصمیم‌گیری در مراحل حساس و هدایت مردم؛

۲. تبیین اهداف سیاسی مورد نظر تا مرحله نهایی و تبدیل نهضت مردمی به انقلاب مردمی و تمام عیار؛
۳. اتخاذ روش‌های مبارزاتی مؤثر مانند تظاهرات عمومی، اعتصاب در مراکز مهم اقتصادی؛
۴. جذب ارتش و جدا ساختن آن از نظام حاکم؛
۵. سراسری کردن نهضت در همه مناطق کشور؛
۶. ایجاد کمیته‌های مردمی در مناطق مختلف برای دفاع از مردم و حفظ امنیت.^{۱۰} باید گفت که صبر و استقامت مردم و استمرار حرکت‌های اعتراضی می‌تواند پیروزی نهایی را به ارمغان بیاورد و نباید فراموش نمود که دشمنان وحدت جهان اسلام لحظه‌ای از کید و دشمنی دست بر نخواهند داشت. از جمله اقدامات آنان اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی و ایران‌هراسی است.^{۱۱}

✽ نگرانی‌ها نسبت به تداوم بیداری اسلامی

۱. آنچه برخی از مسلمانان دیگر کشورها را نگران می‌کند، نبود رهبری مشخص در رأس این انقلاب‌هاست. آنان با تصویری که از انقلاب اسلامی ایران دارند، احساس می‌کنند بدون رهبری برجسته و شاخص، خطر عدم پیروزی و یا به انحراف کشیده شدن انقلاب جدی است که این موضوع نقطه امید غرب نیز هست. تنها راهی که غرب در پیش‌رو دارد، فریب مسلمانان است تا رهبرانی که به ظاهر ضد غربی‌اند و همراه با مسلمانان هستند، جانشین دیکتاتورهای وابسته و شناخته شده کند.

هرچند مسلمانان به راحتی به این برنامه تن نخواهند داد، اما اگر غرب در این امر موفق شود مدت زمان طولانی این افراد نمی‌توانند به کار خود ادامه دهند چون قدرت تشخیص مسلمانان بسیار قوی شده و از طرفی این‌گونه کارت‌های غربی هم نزد آنان سوخته است.^{۱۲}

۲. پس از حکومت‌های وابسته، ارتش کشورهای مورد نظر، مهم‌ترین نقطه اتکای غرب است. در برنامه غرب برای حفظ حکومت‌های دست‌نشانده، ایجاد ارتشی تعلیم دیده و لائیک که با ارزش‌های غربی شکل گرفته و دارای مرادفات نزدیکی با ارتش آمریکا است، جایگاه مهمی دارد. این ارتش‌ها به گونه‌ای آموزش

می‌بینند که علاقه‌ای به هیچ یک از جریان‌های سیاسی داخلی نداشته باشند اما حفظ کشور را مشروط به حضور در برنامه سیاسی غرب بدانند؛ بنابراین، هرچند به ظاهر غیرسیاسی‌اند اما در چهارچوب سیاست غرب، رفتار کاملاً سیاسی دارند.^{۱۳} این ارتش‌ها از موج بیداری اسلامی دور نمانده گرایش روزافزون افسران، درجه‌داران و سربازان به باورهای مذهبی و دینی، تهدیدی است که متوجه این تکیه‌گاه غرب است. از سوی دیگر، حضور تانک‌ها و پرواز جنگنده‌های هوایی در آسمان شهرها دیگر نمی‌تواند رعب ایجاد کند، زیرا مسلمانان دیدند که حزب‌الله در لبنان و حماس در غزه زیر آتش این سلاح‌ها ایستادگی کردند و پیروز شدند؛ بنابراین، دیگر جایی ندارد که از حرکت و نمایش قدرت این سلاح‌ها ترسی به خود راه دهند.

۳. نگرانی دیگر، آینده این کشورهاست. آیا دچار هرج و مرج می‌شوند؟ آیا حکومت جدیدی با وابستگی و دیکتاتوری پیچیده‌تری بر سر کار می‌آید؟ آیا مردم خسته می‌شوند و به

خانه‌های خود می‌روند؟ همه این احتمالات ممکن است رخ دهد، اما مدت آن کوتاه خواهد بود، زیرا انگیزه مردم اقتصادی، سیاسی و مادی نیست که با وقوع هرج و مرج یا حکومت وابسته جدید یا خستگی، مبارزه را پایان دهند. این نبرد بر سر هویت انسانی و اسلامی است و تا هنگامی که غرب سلطه خود را از سر مسلمانان بر ندارد و رژیم غاصب اسرائیل از خاورمیانه برچیده نشود، غرب و جهان اسلام برای درازمدت روی آرامش نخواهند دید.

دوران استفاده یک‌جانبه غرب از تکنولوژی به پایان رسیده است. روزی که وزارت دفاع آمریکا، شبکه خبری تلویزیونی سی.ان.ان را راه‌اندازی کرد، نمی‌توانست فکر کند که شبکه‌هایی چون المنار، العالم، الجزیره و ده‌ها شبکه خبری به رقابت با او خواهند پرداخت و همین طور به راحتی نمی‌توانستند بفهمند که اینترنت هرچند می‌تواند سال‌ها سینمای هالیوود به همراه سریال‌ها و قدرت علمی آمریکا را به سراسر جهان منتقل کند و موجب گسترش فرهنگ آمریکایی

دوران استفاده یک‌جانبه غرب از تکنولوژی به پایان رسیده است. روزی که وزارت دفاع آمریکا، شبکه خبری تلویزیونی سی.ان.ان را راه‌اندازی کرد، نمی‌توانست فکر کند که شبکه‌هایی چون المنار، العالم، الجزیره و ده‌ها شبکه خبری به رقابت با او خواهند پرداخت و همین طور به راحتی نمی‌توانستند بفهمند که اینترنت هرچند می‌تواند سال‌ها سینمای هالیوود به همراه سریال‌ها و قدرت علمی آمریکا را به سراسر جهان منتقل کند و موجب گسترش فرهنگ آمریکایی

شود،^{۱۴} اما همین ابزار می‌تواند عامل رسوایی رفتار ضدحقوق بشر آمریکا در عراق و دیگر کشورها شود و صدای مسلمانان را به گوش جهانیان از ظلم آمریکا برساند و انقلاب ایجاد کند.

هرچند کوچک شمردن قدرت غرب اشتباه خطرناکی است، دست کم گرفتن توان مسلمانان نیز موجب اشتباه در تحلیل و انفعال در برابر نظام سلطه خواهد بود.

❁ تأثیر انقلاب اسلامی در بیداری اسلامی (دیدگاه‌ها)

بدون تردید موج عظیم بیداری اسلامی در سراسر جهان از برکات آن روح ملکوتی است و جهان اسلام راه خود را به سمت آرمان‌های بلند امام خمینی^(ره) پیدا کرده است. انقلاب‌های مردمی در خاورمیانه و شمال آفریقا از نشانه‌های آشکار تأثیر جهان‌بینی است که امام خمینی^(ره) آن را پایه‌گذاری کردند و با گذشت بیش از ۲۲ سال از ارتحال امام راحل تداوم شکوهمند، باعظمت و پر قدرت انقلاب اسلامی در صحنه معادلات جهانی آشکار شده است. به برکت هوشیاری، هوشمندی، بصیرت و ولایت‌مداری ملت ایران راه امام خمینی^(ره) و پی‌گیری آرمان‌ها و اهداف بلند آن عزیز همچنان سرلوحه حرکت انقلاب و نظام اسلامی خواهد بود.

❁ الگوی انقلاب‌های مردمی

«ایمن ابوهاشم» عضو جبهه خلق برای آزادی فلسطین معتقد است: امروز همه ملت‌های اسلامی، انقلاب امام خمینی^(ره) را الگوی حرکت‌ها و انقلاب‌های خود قرار داده‌اند.

وی با اشاره به الگوپذیری انقلاب‌های مردمی در کشورهای اسلامی از انقلاب اسلامی ایران خاطر نشان کرد: انقلاب امام خمینی^(ره) کاملاً برخاسته از بین مردم بود و بقا و ماندگاری آن در بیش از سه دهه بعد از پیروزی انقلاب موجب شده است تا ملت‌های اسلامی آن را الگوی مناسبی برای قیام در مقابل دیکتاتورها در کشورهای خود بدانند.

ابوهاشم تصریح کرد: همچنین انقلاب امام خمینی^(ره) درس مبارزه با فقر و دفاع از مظلوم را به ملت‌های اسلامی و جهان آموخت و این درسی فراموش نشدنی است.^{۱۵}

❁ رهبر جهان اسلام

«محمدباقر شیخ‌زاده» عضو مجلس نمایندگان افغانستان بر این باور است که: جهان مرهون انقلاب اسلامی ایران است و مردم آزاده جهان، انقلاب خود را از رهبری حکیمانه حضرت امام خمینی^(ره) الهام گرفته‌اند.

این نماینده مجلس افغانستان معتقد است: انقلاب اسلامی ایران به رهبری خردمندان حضرت امام خمینی^(ره) تنها رژیم محمدرضا شاه پهلوی را شکست نداد بلکه به پایان سلطه و رژیم آمریکا و غرب در منطقه انجامید.

وی همچنین اظهار داشت: خیزش‌های اخیر مردمی در کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا در نتیجه تأثیرپذیری از انقلاب اسلامی ایران و توجه به توصیه‌های گهربار حضرت امام^(ره) شکل گرفته است.^{۱۶}

❁ همانند نور خورشید

«شیخ علوی امین‌السید» در آستانه بیست و دومین سالروز ارتحال حضرت امام خمینی^(ره) درباره نقش حضرت امام در حمایت از مسائل جهان اسلام گفت: حمایت امام خمینی^(ره) از مسائل مهم جهان اسلام مانند قضیه فلسطین همانند نور آفتاب در وسط آسمان است که برای همه واضح و روشن است و کسی نمی‌تواند وجود آن را انکار کند و جز آن چیز دیگری بگوید. وی افزود: مسئله فلسطین از جمله دغدغه همیشگی امام بود.

شیخ علوی در پاسخ به این سؤال که چرا بعضی از کشورها سعی می‌کنند انقلاب‌های اخیر ملت‌های عربی را به دور از الهام گرفتن از افکار امام خمینی^(ره) معرفی کنند و سعی می‌کنند که جلوی این نوع نگرش را بگیرند؟ تصریح کرد: این در واقع تلاش‌های کشورهای غربی است؛ آن‌ها نه فقط سعی می‌کنند که این انقلاب‌ها را ناشی از افکار امام خمینی^(ره) معرفی نکنند بلکه می‌خواهند بگویند که اصلاً این انقلاب‌ها ماهیت اسلامی ندارند و تنها به خاطر اینکه ملت‌ها نان شب خود را بدست آورند دست به این انقلاب‌ها زده‌اند کما اینکه این اتهامات امروز از

سوی آن‌ها متوجه انقلاب ملت مصر شده است.^{۱۷}

✽ نهادینه‌کننده فرهنگ مقاومت

«صلاح‌الدین زی‌محمد» مدیر اداره پژوهش‌های شبکه الجزیره قطر با تأکید بر اینکه انقلاب‌های اخیر در کشورهای عربی باید از انقلاب ایران الگو بگیرند گفت: امام خمینی^(ره) فرهنگ مقاومت و قیام مردمی را در جهان نهادینه کرد. وی افزود، در بیشتر قیام‌های عربی، رهبری واحد وجود ندارد و این انقلاب‌ها باید از انقلاب ایران الگو بگیرند چرا که امام خمینی^(ره) رهبر محبوب قلوب نه تنها در بین مردم ایران بلکه در بین جهان عرب و اسلام است. وی تصریح کرد: امام خمینی^(ره) این اندیشه را بنا نهاد که مردم می‌توانند در مقابل حکومت‌های دیکتاتوری به پا خیزند و به پیروزی برسند.^{۱۸}

✽ چراغ راه

«فتحی ابوالعردات» دبیر جنبش فتح در لبنان با توجه به فرارسیدن سالگرد ارتحال بنیان‌گذار جمهوری اسلامی اظهار داشت: حضرت امام خمینی^(ره) دارای احترام و جایگاه ویژه‌ای نزد ملت فلسطین است و افکار و آرمان‌های ایشان چراغ راهی در مسیر اعاده حقوق فلسطینی‌ها خواهد بود. وی به تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر انقلاب فلسطین اشاره کرد و گفت: انقلاب اسلامی ایران عمق انقلاب فلسطین است و ما به عنوان جنبش فتح روی دو اصل استمرار مقاومت و تأکید بر اصول فلسطینی حرکت و نسبت به ایفای چنین نقشی از جمهوری اسلامی ایران تشکر می‌کنیم.^{۱۹}

✽ پشتیبانی از مستضعفین

کارشناس مرکز پژوهش‌گاه اسلامی ریاست جمهوری تاجیکستان گفت: امام خمینی^(ره) اسلام واقعی را به جهانیان معرفی و ثابت کرد که دین اسلام نه تنها پاسخ‌گوی تمام خواسته‌های بشری است، بلکه همیشه جامعه را به سوی رشد و توسعه هدایت می‌کند.

«عبدالله محقق» اظهار داشت: امام خمینی^(ره)، روزهای آغازین پیروزی انقلاب

اسلامی را با پشتیبانی از مردم مستضعف ایران آغاز کرد و آن را اساس تشکیل جامعه اسلامی قرار داد.

محقق، درباره تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر رخدادهای کشورهای شمال آفریقا و خاورمیانه، گفت: این انقلاب تأثیر زیادی بر این مناطق داشت زیرا مردم این کشورها با آگاهی از اندیشه‌ها و افکار امام خمینی^(ره) دیگر نمی‌خواهند زیر سلطه حکام خودکامه و دیگر زورگویان جهان بروند و می‌خواهند دولت‌مردانی داشته باشند که آلام آن‌ها را رفع کند.

وی اضافه کرد: جوانان این کشورها با الهام از پیشرفت‌های روزافزون جمهوری اسلامی ایران، دست به تظاهرات علیه حکومت‌های خود زدند که این امر می‌تواند زمینه دستیابی آن‌ها به استقلال واقعی را فراهم سازد.^{۲۰}

✽ حامی مقاومت اسلامی

«عبدالله التریاقی» رئیس جریان فجر مقاومت اسلامی لبنان گفت: امام

خمینی^(ره) بزرگ‌ترین

حامی جنبش‌های

✽ انقلاب اسلامی ایران یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در پیشبرد روند بیداری و آگاهی مسلمانان و افزایش فعالیت‌های مؤثر اسلامی در جوامع مسلمانان بوده است. ✽

جهاد و مقاومت در

لبنان و فلسطین بود و

پیروزی‌های پی‌درپی

مسلمانان در مبارزه علیه رژیم‌های دیکتاتور منطقه، ناشی از افکار و اندیشه‌های امام خمینی^(ره) است. وی افزود، امام خمینی عشق و علاقه به فلسطین و قدس شریف و رزمندگانی که در راه آزادسازی فلسطین تلاش می‌کنند را در دل مردم ایران کاشت.

وی اظهار داشت: رهبری امام خمینی^(ره) به گونه‌ای بود که حتی پس از رحلت ایشان نیز مردم کشورهای اسلامی منطقه از افکار ایشان تبعیت کردند و علیه رژیم‌های دیکتاتور قیام کردند. التریاقی همچنین گفت: گرچه در تحولات اخیر در خاورمیانه و شمال آفریقا رهبری قدرتمند مانند حضرت امام خمینی^(ره) دیده نمی‌شود اما نفس حضور گسترده مردم برگرفته از انقلاب اسلامی ایران است.^{۲۱}

❁ نتیجه‌گیری:

انقلاب اسلامی ایران در شرایطی به وقوع پیوست که تفکرات و ایده حاکم بر دنیا با واقعیتی غیردینی تصور شکل‌گیری انقلاب و جریان دین‌محور را پیش‌بینی نمی‌کرد؛ بدان خاطر که برآوردهای ناشی از وضعیت جهانی در دوران دو قطبی و حمایت غرب از نظام حاکم بر ایران، بیان‌گر آن بود که تحولات جهانی با محوریت نظام سرمایه‌داری و جریان کمونیستی جایی برای نشر تفکرات اسلامی نگذاشته بود؛ لذا پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با تکیه بر ایده مردم‌سالاری دینی و محوریت دین‌گرایی در جامعه به تدریج این ایده به دلیل افکار آرمانی و ضد استکباری و طرح ارزش‌های جدید در عرصه بین‌الملل، در تقابل با غرب و شرق قرار گرفته و منافع غالب کشورهای را نیز به خطر انداخت.

انقلاب اسلامی ایران یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در پیشبرد روند بیداری و آگاهی مسلمانان و افزایش فعالیت‌های مؤثر اسلامی در جوامع مسلمانان بوده است.

انقلاب اسلامی موجب تغییر و دگرگونی معادلات سیاسی و موازنه قوا در مقیاس جهانی به سود ملت‌های اسلامی شده و اکنون با گذشت سه دهه از عمر پر برکت آن، راهبرد تفکر اسلامی به مثابه الگویی نجات‌بخش برای تمام ملت‌های اسلامی و بشریت محسوب می‌شود.

بدون تردید موارد مشترک فراوانی بین انقلاب اسلامی ایران و آرمان‌های جهان اسلام وجود دارد که اهم آن‌ها عبارتند از: ایده واحد، آرمان مشترک، دشمن یکسان، وحدت‌گرایی، مردم‌مداری و...^{۲۲}

علی‌رغم فشارهای شدید قدرت‌های بین‌الملل و سایر دولت‌ها در مقابله با این انقلاب، انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی^(ع)، توانست با تکیه بر تفکر اسلام‌گرایانه، نقش اسلام و مسلمانان را در عرصه‌های مختلف برجسته ساخته و عنصر هویت اسلامی را به عنوان واقعیتی پذیرفته شده در برابر هویت جهان شمول غرب قرار دهد.

در واقع پیروزی انقلاب اسلامی ایران، روزنه‌های امید، بیداری و بصیرت را در دنیای اسلام به وجود آورد به گونه‌ای که پیروزی انقلاب اسلامی که هم‌زمان با مذاکرات «کمپ دیوید» در مصر رخ داد؛ با محکومیت پیمان کمپ دیوید از سوی

ایران، گروه‌های اسلامی از جمله اخوان المسلمین میانه‌رو، جماعه‌الاسلامیه و برخی گروه‌های دیگر، دولت مصر را به پیروی از الگوی ایران و مبادرت به جنگ مقدس با اسرائیل فراخوانده و از موضع ایران در عقب‌نشینی اسرائیل از تمامی خاک فلسطین اشغالی استقبال کردند.

به طور کلی تأثیر انقلاب اسلامی ایران در شکل‌گیری نهضت بازگشت به خویشتن اسلامی و احیای فکر دینی در مصر را نمی‌توان انکار نمود و در این خصوص باید اظهار نمود که الهام‌پذیری این گروه‌ها از انقلاب اسلامی منجر به تقویت جریان اسلام‌گرا و شکل‌گیری نهضت اسلامی در دنیای اسلام به ویژه لبنان، فلسطین، بحرین، عراق، افغانستان، تونس، مصر، لیبی و شکل‌گیری جریان‌ات اسلام‌خواهانه در برابر حکومت‌های دست‌نشانده غربی در منطقه گردیده است که این مسئله نشئت گرفته از بیداری و بصیرت ملت ایران در طول سه دهه عمر با برکت انقلاب اسلامی است.

از این رو نفوذ معنوی انقلاب اسلامی در «جهان اسلام» باعث شده که آن‌ها با الگوبرداری از تجربه ایران و ایجاد جسارت در بیان خواسته‌های خود، نهضت جدیدی را با سه مشخصه مردمی بودن، ضد آمریکایی و ضد صیهونیستی بودن و اسلامی بودن را تشکیل دهند که همه این جنبش‌ها با هدف سرنگونی سکولاریسم و رژیم‌های وابسته ضداسلامی حاکم، نوید روی کار آمدن حکومت به سبک حکومت اسلامی ایران به شیوه بومی را به جهانیان نشان می‌دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پی‌نوشت:

۱. امام خمینی^(ره)، پیام حج سال ۶۷ به حجاج بیت‌الله‌الحرام، سازمان حج و زیارت، دفتر نمایندگی امام در سازمان، ویژه‌نامه.
۲. امام خمینی^(ره)، صحیفه نور، ج ۲۰ ص ۲۳۸.
۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۹۰/۳/۱۷ گزارش مراسم بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی^(ره)، متن کامل بیانات مقام معظم رهبری، ص ۱۲ و ۱۳.
۴. امام خمینی^(ره)، صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۳۲.
۵. حشمت‌زاده، محمدباقر، تاثیر انقلاب اسلامی بر کشورهای منطقه.
۶. اصطلاح خاورمیانه به شکلی که ما در این مقاله به کار بردیم در اصل، شامل سه حوزه ژئوپلیتیکی است که عبارتند از: آسیای جنوب غربی و حوزه خلیج فارس و مجموعه کشورهای عربی خاورمیانه تا مصر که در این تعریف، ایران، مصر، عربستان و کشورهای حوزه خلیج فارس و سوریه و رژیم صهیونیستی و کشورهای واقع در بین این حوزه‌ها همگی مورد نظر هستند.
۷. تاجیک، محمدرضا و دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال، الگوهای صدور انقلاب اسلامی در گفتمان سیاست خارجی ایران، راهبرد، شماره ۲۷.
۸. دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال، بازتاب‌های نظری انقلاب اسلامی ایران در روابط بین‌الملل.
۹. شورای نویسندگان، مقاله: تحلیل از نگاه نزدیک، ویژه‌نامه تحولات اخیر منطقه، سونامی انقلاب اسلامی در خاورمیانه و شمال آفریقا، شماره ۱۰، فروردین ۱۳۹۰، قرارگاه مهندسی و بازسازی خاتم الانبیاء^(ص)، ص ۴۷.
۱۰. شورای نویسندگان، مقاله: تحلیل از نگاه نزدیک، ویژه‌نامه تحولات اخیر منطقه، سونامی انقلاب اسلامی در خاورمیانه و شمال آفریقا، شماره ۱۰، فروردین ۱۳۹۰، قرارگاه مهندسی و بازسازی خاتم الانبیاء^(ص)، ص ۵۱.
۱۱. بازتاب، ویژه‌نامه تحولات اخیر در جهان اسلام، شماره ۲، اردیبهشت ۱۳۹۰، وزارت خارجه، معاونت آموزش و پژوهش.
۱۲. ماهنامه رسانه، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، اسفندماه ۸۹، شماره ۱۲، ص ۷۰.
۱۳. ماهنامه رسانه، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، اسفندماه ۸۹، شماره ۱۲، ص ۷۳.
۱۴. سیدمحمد سجادی، رسانه‌ها و خیزش‌های خاورمیانه، خلاصه مقالات همایش بین‌المللی بیداری اسلامی، تحول جغرافیای سیاسی فرهنگی خاورمیانه، خرداد ۱۳۹۰.
۱۵. مصاحبه با میهمانان خارجی بیست و دومین مراسم سالگرد رحلت امام خمینی^(ره)، روزنامه کیهان ۹۰/۳/۲۱.
۱۶. خبرگزاری فارس، ویژه‌نامه بیست و دومین سالگرد امام خمینی^(ره) ۹۰/۳/۲۲.
۱۷. مصاحبه با میهمانان خارجی بیست و دومین مراسم سالگرد رحلت امام خمینی^(ره)، روزنامه کیهان ۹۰/۳/۲۱.
۱۸. روزنامه رسالت، عاشقان روح‌الله^(ره) چه می‌گویند؟ مصاحبه با میهمانان بیست و دومین سالگرد رحلت حضرت امام خمینی^(ره) ۹۰/۳/۲۳.
۱۹. خبرگزاری مهر، ویژه‌نامه نام همیشه جاودان، گفتگو با دل‌دادگان امام خمینی^(ره) در بیست و دومین سال رحلت.
۲۰. مصاحبه با میهمانان خارجی بیست و دومین مراسم سالگرد رحلت امام خمینی^(ره)، روزنامه کیهان ۹۰/۳/۲۱.
۲۱. خبرگزاری مهر، مصاحبه با میهمانان خارجی بیست و دومین مراسم سالگرد رحلت امام خمینی^(ره).
۲۲. سایت بیداری، مقاله: نقش جمهوری اسلامی در بیداری اسلامی جهان اسلام، بی‌نام، ۹۰/۳/۱.